

**Národní muzeum-Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur
Archiv Náprstkova muzea**

Číslo inventáře: 3

Číslo NAD: 65

**První český pensionát pro dívky v Praze
(1898–1903)**

PhDr. Martin Šámal

Praha 2010

Obsah

Obsah	2
Úvod	2
Dějiny původce	3
Dějiny fondu a uspořádání	4
Charakteristika fondu a možnosti badatelského využití	4
Komplementární prameny	4
Literatura	4
Inventární soupis	5
I. Založení pensionátu	5
I.1. Protokoly o poradě kroužku dam	5
I.2. Záležitosti členek komitétu	5
I.3. Zařízení pensionátu, vybavení, nabídky	5
II. Činnost pensionátu	5
II.1. Stanovy, řády	5
II.2 Zprávy o činnosti	6
II.3 Statistika	6
II.4 Personál pensionátu	6
II.5 Žádosti uchazeček o místo vychovatelky	6
II.6 Korespondence	9
III. Propagace, tisky	10
III.1 Propagační letáky, tiskopisy	10
Rejstříky	
Rejstřík osob	12
Rejstřík míst	17

Dějiny původce fondu

První český pensionát pro dívky v Praze byl založen v roce 1898. Byl zřízen pro venkovské dívky české národnosti či jiné slovanské. Poskytoval jim zázemí a umožnil studium především na vyšší dívčí škole. Kromě toho se v pensionátu také vyučovalo, např. malbě, zpěvu, hudbě a tanci, ale také ručním pracím a cizím jazykům.

Myšlenka založení pensionátu vzešla z popudu kroužku dam v čele s manželkou pražského primátora Annou Podlipnou. Kroužek zatím neměl podobu spolku, dámy se scházely v domě u Halánků v období od 7. března 1898. V kroužku působily např. Marie Čelakovská, Otylie Heroldová, Růžena Jelínková-Doubková, Josefa Náprstková, Leopoldina Ortová, Anna Srbová-Lužická a Renáta Tyršová. Po založení pensionátu se v roce 1900 kroužek přeměnil ve skutečný spolek První český pensionát pro dívky. Ustavující valná hromada proběhla dne 2. července 1900 v místnostech Domácnosti. Vzniklo tak kuratorium, které mělo být zárukou správného a trvalého chodu pensionátu.

Pensionát vznikl díky morální podpoře pražského magistrátu a finanční výpomoci Městské spořitelny pražské. Sídlo našel v Žitné ulici v domě čp. 25, který zakoupil Josef Ort, manžel jedné ze zakládajících členek kuratoria a pensionátu jej pronajal. Otevřen veřejnosti byl dne 15. září 1898 a měl kapacitu 37 lůžek. Ředitelkou se stala Julie Emingrová, první vychovatelkou Otylie Palečková a druhou vychovatelkou Marie Štiková. Hospodářkou pensionátu byla zvolena Justyna Rambouská.

Pensionát pečoval o chovanky řádné, které zde i bydlely a se stravovaly a mimořádné, které do něj pouze docházely. Za řádné chovanky platili rodiče 50 zl měsíčně, za mimořádné 30 zl. V roce 1902 se poplatek za řádné chovanky zvýšil na 100 korun měsíčně, za mimořádné 40–60 korun.

V roce 1904 došlo k změně sídla pensionátu. Od 1. srpna pensionát působil v Krakovské ulici čp. 580, který byl zakoupen za 190 tisíc korun především díky opětné pomoci Městské spořitelny. Ve dvoupatrovém domě se nacházelo 26 místností, navíc ještě kuchyně a předsíň apod. Pensionát zde začal fungovat od 1. srpna 1904.

Dějiny fondu a způsob uspořádání

Fond byl vyčleněn z osobního fondu Náprstek Vojta. V minulosti byl sepsán paní Ludmilou Vilímovou a v roce 2010 byl inventarizován.

Charakteristika fondu a možnost využití

Fond není rozsáhlý, čítá pouze jednu archivní krabici obsahující především materiály týkající se vlastního založení pensionátu. Nepostihuje celé období, kdy pensionát působil, pouze léta 1898-1903. Je rozdělen do tří celků, založení pensionátu, jeho činnost a propagační materiály.

Nejcennější je zřejmě první skupina materiálů, obsahující např. kompletní zápisy ze schůzí přípravného výboru (Protokoly o poradě kroužku dam) nebo záležitosti týkající se členek kuratoria. Dovolují nahlédnout nejen do okolností vlastního zakládání ústavu, ale i do osobních vztahů mezi jednotlivými členkami apod. Kromě toho jsou zde také dokumenty přibližující snahy kuratoria o vybavení pensionátu. Jedná se především o korespondenci s různými firmami oslovenými za účelem vnitřního vybavení sídla pensionátu, jejich nabídky, cenové relace, propagační materiály apod. Ukazuje nejen snahu kuratoria angažovat především české firmy, ale i v širší rovině také soudobý trend ve vnitřním uspořádání pensionátu, tedy instituce rodinného typu, včetně dobových standardů a požadavků např. na osobní hygienu apod.

Druhá skupina vypovídá o vlastní činnosti pensionátu. Obsahuje stanovy, vnitřní řády, zprávy o činnosti, ale také materiál týkající se personálu pensionátu. Je zastoupen především korespondencí, respektive žádostmi uchazeček o místa vychovatelek, ale nacházejí se zde také smlouvy obsahující předpisy jejich služebních povinností.

Ve třetí skupině jsou shromážděny propagační materiály pensionátu. Jedná se o koncepty i vlastní tisky různých prohlášení a svolání, drobné tisky, tiskopisy apod.

Komplementární prameny

Archiv NpM, sbírka Scrap-books, SB 144 (Pensionát český 1898–1905).

Literatura:

Štěpánová, Irena: Salon a jídelna – centrum společenského života v Prvním českém pensionátu pro dívky v Praze. IN: Salony v české kultuře 19. století, k vydání připravily Helena Lorenzová a Taťána Petrasová, Praha 1999, s. 187–195.

I. Založení pensionátu / I.1 Protokoly o poradě kroužku dam			ks/ll	
1	Protokoly o poradě kroužku dam konané v příčině založení českého pensionátu	1898	20/39	1
I. Založení pensionátu / I.2 Záležitosti členek komitétu			ks/ll	
2	Seznam dopisujících členů, legitimace	s.d.	3/4	1
3	Augustinová, Božena	1898	2/4	
4	Balák, Jan	1898	1/3	
5	Lauermannová-Mikschová, Anna	1898	1/2	
6	Ortová, Leopolda	1898, s.d.	6/10	
7	Palečková, Otílie	1899–1900	4/11	
8	Roula (Koula?), J.	1898, s.d.	5/10	
9	Schiebl, Jaroslav	s.d.	1/2	
10	Suchá, Marie	1900	1/3	
11	Štiková, M.	s.d.	1/2	
12	Tyršová, Renáta	1898–1900	4/9	
13	Jelínková-Doubková, Růžena	1898	10/19	
14	Koncepty	1899–1902, s.d.	4/6	
I. Založení pensionátu / I.3 Zařízení pensionátu, vybavení, nabídky firem			ks/ll	
15	Vybavení pensionátu, inventář, investice	s.d.	13/16	1
16	Bolom, Alois	1898	1/3	
17	Čerych a synové	1898	2/5	
18	Gottwald, J.	1898	1/1	
19	Herrmann, J. L.	1898	1/3	
20	Hrubý, J., Vyhnálek, M.	1898	1/2	
21	Klazara Antonína synové	s.d.	1/7	
22	Mayer, Michal a syn	s.d.	1/1	
23	Městská průmyslová škola pokračovací pro dívky v Praze (Návrh iniciál)	1898	1/9	
24	Mlch, Václav	1898	1/1	
25	Novotný, Adolf	1898	6/12	
26	Pazdera, J.	1898	1/1	
27	Stálá výstava a tržnice řemeslných výrobků v Praze	1898	1/2	
28	Tšídové, bratři	s.d.	1/1	
29	Vondra, Josef	1898	1/1	
I. Založení pensionátu / I.4 Pamětní kniha			ks/ll	
175	Pamětní kniha. Podpisy významných návštěv v Pensionátu.	1898–1901	1	1
II. Činnost pensionátu / II.1 Stanovy, řády			ks/ll	
30	Program. První český pensionát pro dívky v Praze.	1898, s.d.	4/10	1

II. Činnost pensionátu / II.1 Stanovy, řády			ks/ll
31	Stanovy (rukopis)	s.d.	1/6
32	Návrhy stanov	s.d.	1/4
33	Domáci a správní řád pro První český pensionát dívčí	s.d.	3/10
II. Činnost pensionátu / II.2 Zprávy o činnosti			ks/ll
34	Jednatelské zprávy (včetně konceptů)	1899–1901, s.d.	4/46 1
II. Činnost pensionátu / II.3 Statistika			ks/ll
35	Seznam chovank řádných a mimořádných (včetně údajů o rodičích, bydlišti a navštěvované škole)	s.d.	2/2 1
36	Klasifikace chovank, statistika	s.d.	1/1
II. Činnost pensionátu / II.4 Personál pensionátu			ks/ll
37	Přijímání vychovatelek	1898–1900	6/11 1
38	Instrukce pro vychovatelky	1898	2/4
39	Instrukce pro ředitelku pensionátu	1898	1/2
40	Koncepty instrukcí aj.	1899, s.d.	29/29
41	Kvalifikační listiny (soupis žadatelek s poznámkou o kvalifikaci apod.)	1898, s.d.	3/5
42	Rozpis předmětů a učitelů	s.d.	2/2
II. Činnost pensionátu / II.5 Žádosti uchazeček o místo vychovatelky			ks/ll
43	Abram, Anne	1898	1/2 1
44	Balatková, Růžena	1901	1/1
45	Ballonová, M. A.	1898	1/2
46	Bambouská, Justina	1898	2/4
47	Bečková, Maruška	1899	1/2
48	Beringer, Ida	s.d.	1/3
49	Bern, Städtische Mädchenschule	1902	1/2
50	Binorová, Anna	1900–1902, s.d.	6/11
51	Bráfová, Libuše	s.d.	1/2
52	Brzorádová, Karla	1898	1/2
53	Černická, Františka	1898	1/2
54	Černohorská, Ludmila	1899	1/2
55	Dítě, Klára	1898	1/2
56	Dittrichová, Jaroslava	1900	1/2
57	Dvořáková, Karla	1898	1/2
58	Dvořáková, Marie	1898	1/2
59	Emingerová, Julie	1898	2/4
60	Endersová, Růžena	s.d.	1/2
61	Feigertová, Marie	s.d.	1/2

II. Činnost pensionátu / II.5 Žádosti uchazeček o místo vychovatelky ks/II

62	Filipi, Fany	1898	1/2
63	Franta, Ond.	1898	1/2
64	Frantová, Marie	1898	2/4
65	Gutwirthová, Marie	s.d.	1/2
66	Glásrová, Klára	1898, 1900	1/2
67	Hájková, Růžena	1898	1/2
68	Haklová, Marie	s.d.	1/2
69	Hanischová, Bethy	s.d.	1/2
70	Harpnerová, Emilie	1900	1/2
71	Hentzlová, Jeny	1898	1/2
72	Hemská, Marie	1902	1/2
73	Horneková, Marie	1898	1/3
74	Houdková, Anna	1900	1/2
75	Hudcová, Ludmila	1899, 1902	6/12
76	Hulvová, Anna	1898	1/2
77	Chmelíčková, Antonie	1898	1/2
78	Jetelová, Martha	1898	1/2
79	Kohoutová, Josefina	1898	1/2
80	Kožmírová, Amalie	1902	1/2
81	Králová, M. P.	s.d.	1/2
82	Lancon, Eugenie	1899	2/4
83	Leitgeblová, Anny	1902	1/2
84	Mušková-Hillstead, Alice Mary	s.d.	1/2
85	Nachodsky, Berta	1899	1/2
86	Palečková, Ottilie	s.d.	1/2
87	Pecková, Pavla	1898	1/2
88	Petrásková, Antonie	1901	1/2
89	Pinkas, Soběslav	1898	1/2
90	Plzánková, Johanna	1898	1/2
91	Pospíšilová, Bohumila	1899	1/2
92	Pospíšilová, Marta	1899	2/8
93	Pošovi, manželé	s.d.	1/2
94	Pridanovaja, Olga Alexandrovna	s.d.	1/2
95	Průchová, Antonie	1900	1/2
96	Puklová, Matylda	s.d.	1/2
97	Rambouský, J.	1901	2/2
98	Schmutzerová, Zdenka	s.d.	1/2
99	Schüllingerová, Marie	1898	1/4

II. Činnost pensionátu / II.5 Žádosti uchazeček o místo vychovatelky			ks/II
100	Souček, Edvard	1898	1/2
101	Sporck, Leopoldine	s.d.	1/2
102	Stehlíková, Marie	1900	1/2
103	Stránská, Maruša	1898	1/2
104	Suchý, Josef	1902	1/2
105	Svátková, Anna	1900	1/2
106	Šebestová, Ludmila	1898	2/4
107	Šiláblová, Marie	1898	2/6
108	Šimůnek, J.	1898, 1899	2/4
109	Šmídová, Markéta	1898	1/2
110	Šourková, Anna	1898	1/2
111	Špačková, Otilie	1898	2/4
112	Štiková, Marie	1898	2/4
113	Tělocvičný spolek paní a dívek pražských	1899	1/2
114	Tichotová, Alžběta	s.d.	1/2
115	Trmalová, Helena	1898	2/4
116	Tucková, Marie	1898	1/2
117	Ulmannová, Božena	1898	1/2
118	Valentová, Marie	s.d.	1/2
119	Vencelová, Magdalena	1898	1/2
120	Višňáková, Fr.	1898	1/4
121	Vošahlíková, Mařenka	1898	1/2
122	Zdeborská, Hermína	1898	1/2
123	Žáková, Rosa	1898	1/2
124	Koncepty	s.d.	5/6

II. Činnost pensionátu / II.6 Korespondence			ks/II	
125	Bačkovský, František, Dr.	1898	1/2	1
126	Balíková, Božena	1901	1/2	
127	Červená, Božena	1900	1/4	
128	České feriální osady města Prahy a jeho předměstí v Praze	1898	1/3	
129	Domácnost, spolek	1900	1/1	
130	Egrová, Zd.	1900	1/2	
131	Fabkovičová, Marie	1900	1/2	
132	Heroldová, Otilie	1903	1/2	
133	Hlávka, Josef	1902	1/2	
134	Hostomice - měšťanská škola chlapecká	1899	1/1	
135	Hrousek, Fr, Dr.	1903	1/2	
136	Hudcová, L.	1902	2/4	

II. Činnost pensionátu / II.6 Korespondence		ks/ll
137	chovanky penzionu	1903 1/3
138	Joellin..., J., Dr.	1899 1/2
139	Kuchtová, Marie	1901 1/2
140	Malinská, Božena	1899 1/2
141	Materka, Ant.	1898 1/3
142	Matice osvěty lidové, ženský odbor	s.d. 1/1
143	Mazzura, Š.	1900 1/1
144	Městská spořitelna v Praze	1898 1/2
145	Místodržitelství	1900 1/2
146	Mourek, V. E.	1903 1/2
147	Náprstíková, Josefa	1900 1/2
148	Nesvadbíková, Anna	1899 1/3
149	Nesý, Petr C., JUDr.	1902 6/14
150	Ningerová, Zdenka	1900 2/3
151	Otto, Jan	1898, 1899 2/3
152	Podlipná, A.	1898 1/1
153	Podlipný, J., Dr.	1901 2/8
154	C.k. Policejní ředitelství v Praze	1900–1902 3/7
155	C.k. Poštovní a telegrafní úřad	1901 2/3
156	Prošková, Vilemína	1900 1/2
157	Rada hl. města Prahy, starosta	1898–1902 9/24
158	Růžička, St., Dr.	s.d. 1/1
159	Schwarzová, Julie	1900–1901 2/4
160	Sixtová, Anna	1898 1/2
161	Svatováclavská záložna v Praze	1903 1/1
162	Šimková, Marie	1900 1/2
163	Štika, Dr.	1901 1/2
164	Štiková, M.	1901 1/2
165	Tělocvičný spolek paní a dívek pražských	1899–1902 4/9
166	Velkostatek na Hrádku, vrchní ředitelství	1898 1/2
167	Vesna, výbor spolku	1898 1/2
168	Vitlová, Božena	1900 1/2
169	Zavadil, JUDr.	1902 1/2
170	Koncepty podání týkající se domu čp. 25	s.d. 6/7
171	Nezařazené, koncepty (týká se mj. domu č. 25 v Žitné ulici)	s.d. 4/4

III. Propagace, tisky / III.1 Propační letáky, tiskopisy		ks/ll
172	Provolání o založení pensionátu	1898 4/8 1
173	Oznámení a články v tisku	s.d. 5/5

174 Koncepty vyhlášek, legitimací aj.

s.d.

8/8

Autorka	Stran
A	
Albrecht, Josef	45
Angelstein, Rudolf	1-154
B	
Bažant, J. (včetně D.)	121
Báček, Jan	4
Báček, J. (včetně)	44
Báček, J. (včetně)	124
Báček, M. J.	45
Báček, M. J.	46
Báček, Miroslav	47
Báček, M.	50
Báček, J.	50
Báček, J.	51
Báček, J.	52
Báček, J.	53
Báček, J.	54
Báček, J.	55
Báček, J.	56
Báček, J.	57
Báček, J.	58
Báček, J.	59
Báček, J.	60
Báček, J.	61
Báček, J.	62
Báček, J.	63
Báček, J.	64
Báček, J.	65
Báček, J.	66
Báček, J.	67
Báček, J.	68
Báček, J.	69
Báček, J.	70
Báček, J.	71
Báček, J.	72
Báček, J.	73
Báček, J.	74
Báček, J.	75
Báček, J.	76
Báček, J.	77
Báček, J.	78
Báček, J.	79
Báček, J.	80
Báček, J.	81
Báček, J.	82
Báček, J.	83
Báček, J.	84
Báček, J.	85
Báček, J.	86
Báček, J.	87
Báček, J.	88
Báček, J.	89
Báček, J.	90
Báček, J.	91
Báček, J.	92
Báček, J.	93
Báček, J.	94
Báček, J.	95
Báček, J.	96
Báček, J.	97
Báček, J.	98
Báček, J.	99
Báček, J.	100

Rejstřík osob

Inventární čísla

A

Abram, Anne	43
Augustinová, Božena	3, 154

B

Bačkovský, František, Dr.	125
Balák, Jan	4
Balatková, Růžena	44
Balíková, Božena	126
Ballonová, M. A.	45
Bambouská, Justina	46
Bečková, Maruška	47
Beringer, Ida	48
Bínorová, Anna	50
Bolom, Alois	16
Bráfová, Libuše	51
Brzorádová, Karla	52

Č

Černická, Františka	53
Čermohorská, Ludmila	54
Červená, Božena	127
Čerych a synové	17

D

Dítě, Klára	55
Dittrichová, Jaroslava	56
Dvořáková, Karla	57
Dvořáková, Marie	58

E

Egrová, Zd.	130
Emingerová, Julie	59
Endersová, Růžena	60

F

Fabkovičová, Marie	131
Feigertová, Marie	61
Filipi, Fany	62
Franta, Ond.	63
Frantová, Marie	64

Inventární čísla**G**

Glásrová, Klára	66
Gottwald, J.	18
Gutwirthová, Marie	65

H

Hájková, Růžena	67
Haklová, Marie	68
Hanischová, Bethy	69
Harpnerová, Emilie	70
Hemská, Marie	72
Hentzlová, Jeny	71
Heroldová, Otilie	132
Herrmann, J. L.	19
Hlávka, Josef	133
Horneková, Marie	73
Houdková, Anna	74
Hrousek, Fr, Dr.	135
Hrubý, J.	20
Hudcová, Ludmila	75
Hulvová, Anna	76

CH

Chmeličková, Anntonie	77
-----------------------	----

J

Jelínková-Doubková, Růžena	13
Jetelová, Martha	78
Joellin..., J., Dr.	138

K

Klazar, Anotnín	21
Kohoutová, Josefina	79
Kožmírová, Amalie	80
Králová, M. P.	81
Kuchtová, Marie	139

L

Lancon, Eugenie	82
Lauermannová-Mikschová, Anna	5
Leitgeblová, Anny	83

Inventární čísla**M**

Malinská, Božena	140
Materka, Ant.	141
Mayer, Michal	22
Mlch, Václav	24
Mourek, V. E.	146
Mušková-Hillstead, Alice Mary	84

N

Nachodsky, Berta	85
Náprstková, Josefa	147
Nesvadbíková, Anna	148
Nesý, Petr C., JUDr.	149
Ningerová, Zdenka	150
Novotný, Adolf	25

O

Ortová, Leopolda	6
Otto, Jan	151

P

Palečková, Otilie	7
Palečková, Ottilie	86
Pazdera, J.	26
Pecková, Pavla	87
Petrásková, Antonie	88
Pinkas, Soběslav	89
Podlipná, A.	152
Podlipný, J., Dr.	153
Pospíšilová, Bohumila	91
Pospíšilová, Marta	92
Pošovi, manželé	93
Pridanovaja, Olga Alexandrovna	94
Prošková, Vilemína	156
Průchová, Antonie	95
Puklová, Matylda	96

R

Rambouský, J.	97
Roula (Koula?), J.	8
Růžička, St., Dr.	158

Inventární čísla**S**

Schiebl, Jaroslav	9
Schmutzerová, Zdenka	98
Schüllingerová, Marie	99
Schwarzová, Julie	159
Sixtová, Anna	160
Souček, Edvard	100
Sporck, Leopoldine	101
Stehlíková, Marie	102
Stránská, Maruša	103
Suchá, Marie	10
Suchý, Josef	104
Svátková, Anna	105
Svatováclavská záložna v Praze	161

Š

Šebestová, Ludmila	106
Šilábllová, Marie	107
Šimková, Marie	162
Šimůnek, J.	108
Šmídová, Markéta	109
Šourková, Anna	110
Špačková, Otilie	111
Štika, Dr.	163
Štiková, M.	11, 164
Štiková, Marie	112

T

Tichotová, Alžběta	114
Trmalová, Helena	115
Tšídové	28
Tucková, Marie	116
Tyršová, Renáta	12

U

Ulmannová, Božena	117
-------------------	-----

V

Valentová, Marie	118
Vencelová, Magdalena	119
Višňáková, Fr.	120
Vitlová, Božena	168

	Inventární čísla
Vondra, Josef	29
Vošahlíková, Mařenka	121
Vyhnálek, M.	20
Z	
Zavadil, JUDr.	169
Zdeborská, Hermína	122
Ž	
Žáková, Rosa	123

Rejstřík míst

	Inventární čísla
B	
Bern	49
H	
Hostomice	134
P	
Praha	157

Název archivní pomůcky: Inventář

Časové rozmezí: 1898–1903

Počet evidenčních jednotek: 1 karton

Počet inventárních jednotek: 174

Rozsah v bm: 0,11 bm

Stav ke dni: 30.4.2010

Zpracoval: Ludmila Vilímová, PhDr. Martin Šámal

Pomůcku sestavil: PhDr. Martin Šámal

Do databáze Bach převedl: PhDr. Martin Šámal

Počet stran: 17

Pomůcku schválil: PhDr. Milena Secká, CSc.